

XXVI. CHARLES DARWIN.

— Emléklap. —

Folyó év április 20-ikán vitték meg a telegráf drótjai Londonból az egész világnak a gyászhirot, hogy Ch. Darwin azelőtt való nap, délután 4 óra-kor meghalt.

A hír leverő, a fájdalom mély és igaz volt minden kebelben, mely érezni tudta a veszteség nagy voltát. — Nem egy testület, nem egy nemzet, nem egy tudományszak borult gyászba, mikor e hír megjött: az egész tudományos és művelt világ érezte, hogy Darwin halálával a jelenkor legnagyobb természetbúvárának szíve szűnt meg dobogni; mindenki tudta, hogy vele sírba száll az a szellem, melynek szikrái szövétneket gyujtottak a természettudományok valamennyi ágának, hogy fényénél biztosabb léptekkel haladhassanak az igazság keresésében, a titokzatos kifürkésésében.

Ki ne tudná mai nap, milyen lendületet adott Darwin a természettudományi kutatásoknak; ki ne ismerné, mennyi életet öntött ő a természet mindennapi jelenségeibe, mennyi bölcsességet fakasztott a száraz tények halmazából!

Társulatunk tagjai, e Közlöny és különféle kiadványaink olvasói bizonyára ismerik az ő munkásságát; továbbá úgy is most van készülóban „Az ember eredetéről“ szóló művének magyar kiadása, melyhez avatott toll írja majd meg a tudományos méltatást: azért ez alkalommal nem is szándékunk Darwin tudományos működésének méltatásába bocsátkozni. — Nem mulaszthattuk el azonban, hogy a nagy férfiúnak, kinek érdemeit a Westminster szószékéről épen úgy dicsőítették mint a profán egyetemek katedrájáról; — kinek temetésén az angol kormány és London városának főtisztviselői, a hatalmas követői, Angolország valamennyi tudós társaságának küldöttei és a tudomány zászlóvivői megjelentek; — kinek halotti leplét a devonshiri és argylli her-

czegek, Lowell amerikai követ, Farrar kanonok, Spottiswood, Hooker, Wallace, Huxley és Lubbock, a természettudományok mindmegannyi óriásai vitték; — a kinek temetét odahelyezték a westminsteri apátság sírboltjába, ahol Harvey, Herschel, Newton, Humphry Davy, Faraday és a természettudományoknak más nagy úttörői nyugosznak örök álmukat: — nem mulaszthattuk el, hogy e nagy tudósnak legalább egy *emléklapot* ne szenteljünk. Hiszen az a gyászmenet, mely Darwint a halhatatlanság csarnokába kísérte, diadalmi menet is volt; „az ő szellemének diadalmenete; annak a szellemnek, mely az előítéletek egy egész világát legyőzte, hogy az emberiség kutatásának és érzületének új lendületet adjon; annak a szellemnek, mely teljes erejével az igazságot kereste.“*

Charles Darwin 1809. február 12-ikén született Shrewsburyben (Shrop grófság Angolországban); iskolába is itt járt először. 1825-ben az edinburgi egyetemre s innen Cambridgebe ment, hol 1831-ig tanult. 1831. december 27-ikén indult a „Beagle“ hajón ama világkörüli útra, mely szellemének kifejlésére oly rendkívüli befolyással volt. Ez útjából 1836-ban visszaérkezve, falusi jószágára, Down-ba vonult és élete végéig ott lakott.

Darwin élete meglehetősen egyszerűségben, változatosság és minden nagy esemény nélkül folyt le. Egy kiadónak, ki életrajzi adatokat kért tőle, csak annyit írt, hogy: „Születtem, tanultam, körülutaztam a világot és ismét tanultam.“

W. Preyer, jeni tanár ezelőtt mintegy 12 évvel azon kérelemmel fordult Darwinhoz, tudatna vele apróságokat ifjúkori életéből, megirandó életrajza számára. Darwin szokott szívességével

* E. Krause, Kosmos 1882. 171. l.

és nyíltságával életére vonatkozólag a következőket írta :

„Magamról igazán semmi érdekeset sem tudok; minthogy azonban ön kívánja, közlöm önnek, a mi eszembe jut. Edinburgban az előadásokból nem sok hasznom volt, mert végtelenül unalmasak voltak és három éven át minden kedvemet elvették a geológiától. Dr. Grant nem volt tanár, de az állattan terén dolgozott és társaságára nézve igen buzdító volt. A tengeri állatok vizsgálatával mulatoztam, igazán csak mulatoztam. — Azt hiszem, hogy akkoriban én voltam az első, ki egy moh-állatnak (Bryozoon) mozgó, petéhez hasonló, legfiatalabb állapotát láttam; megmutattam Grant-nak, aki azt a „Wernerian-Natural-History-Society“ egyik ülésén bemutatta, és ez a kis felfedezés jelentékeny buzdításul szolgált nekem. Az anatómiától eltereltem; csak 2—3 előadást hallgattam belőle, a mi azóta mindenkor kipótolhatatlan veszteség volt rám nézve. Cambridgebe jövén, lelkesült bogárgyűjtő voltam; de ismét csak mulatságból. Ha valaki valamely bogár nevét megmondta, azt hittem, hogy avval már mindent tudok, amit csak kívánni lehet, és gondolom, hogy akkoriban a bogárnak még csak szájszerveit sem néztem meg soha. A gyűjtést illetőleg azonban dolgoztam, mint egy rabszolga. Henslow társasága jótétemény volt nekem; érdeklődésemet nagy mértékben fokozta és botanikai előadásait nagy buzgalommal hallgattam. Azelőtt, egész életemben dühös gyűjtő valék: ásványok, molluszkák, növények, állatbőrök, mind, mind napirenden voltak akkor. Cambridgeben való tartózkodásom vége felé Henslow rábeszélte, hogy adjam magam a geológiára. — Mindig hajlamom volt a madarak szokásainak megfigyelésére és White „Natural-History of Selborne“ című munkája nagy befolyással volt gondolkodásomra. De valamennyi könyv között Humboldt utazásai hatottak rám leginkább. Egész szakaszait újra meg

újra átolvastam. Már azon voltam, hogy egy társaságot szervezve, a kanári szigetekre utazzam, mikor az ajánlatot kaptam és örömmel elfogadtam, hogy csatlakozzam a „Beagle“ világkörüli expedíciójához. Azt hiszem, hogy ez útra készületlenebbül senki nem lépett mint én, mert hiszen én nem voltam más mint egyszerű gyűjtő. Az anatómiából semmit sem tudtam és rendszeres zoológiai munkát sohasem olvastam. Összetett mikroszkóp még a kezemben sem volt s a geológiával csak mintegy 6 hónappal azelőtt kezdtem volt foglalkozni. Hanem a hajóra sok könyvet vittem magammal, dolgoztam, amennyit csak bírtam és mindenféle tengeri állatot lerajzoltam. Rettenetesen éreztem a gyakorlat és az ismeretek hiányát. Ismeretszerzésem valóban csak a „Beagle“ fedélzetén kezdődött.“

Az ünnepelt tudós nem restelli nyíltan, elfogulatlanul bevallani fiatalkori tanulmányainak hézagosságát, bár tudja, hogy sorai a nyilvánosság elé kerülnek; nem szégyenli, hogy az iskolai évektől kevés ismerettel vált meg, hogy szabadon, a nagy természet laboratóriumában tanult csak dolgozni, de akkor azután dolgozott lelkének egész erejével.

„Boldog Anglia, — mondja V o g t Károly* — a hol elég pénz és szabadság van arra, hogy a nagy szellemek időről időre önállóan fejlődhetnek és hajlamaiknak, munkájoknak élhetnek! — Az ifjú Darwin is eljárt az iskolába, Shrewsburybe, ahol, ősi szokás szerint, talán több ütleget kapott ugyan mint szükséges volt, de nem kényszerült ujjait taktusban nyújtogatni és hozzá érzélgős, naiv versecskét danolni; ő is tanult orvostant Edinburgban meg Cambridgeben, és lovagolt, labdát játszott, csónakázott, a nélkül, hogy valami egyetemi mesterek ezekre tanították volna: — hanem azután ki is vitorlázott a nagy világba nyílt érzékekkel, iskolázatlan szellemmel és mohó

* Neue Fr. Presse 1882. május.

vágygyal, hogy őnmaga tegyen megfigyeléseket, őnmaga szerezzen tapasztalatokat. Egyenlő buzgalommal és erővel fog a természettudományok valamennyi ágához; itt köveket és kővételeket, ott növényeket és állatokat gyűjt, vizsgál, tanulmányoz, és öt évi távollét után visszatér hazájába tömött ládákkal, teli szekrényekkel, dúsz tapasztalatokkal.“

Vogt összehasonlítja a németországi és angol viszonyokat a tudományos működés terén és elmondja, hogy mi sors várt volna Németországban az utazásból visszatért 27 éves ifjúra. Talán magántanár lett volna — úgy mond — valamelyik egyetemen és napenként tudományos zsákot cipelt volna a tanulók malmára, hogy ügygyel-bajjal megéljen; kézzel lábbal igyekezett volna utazásának eredményeiről „előleges közleményeket“ közölni a lapokban és folyóiratokban; be kellett volna kopogtatnia az akadémiák és tudós társaságok ajtajain, vajjon hajlandók-e netalán rajzmellékletekkel elállott munkáját kiadni stb.

Darwint, a mint visszaérkezik, az angol tudományosság korifeusai fogadják, azonnal pártfogásukba veszik és segítik, Darwin pedig falura, magányba vonul és kezdi kidolgozni Naplóját meg utazásának elbeszélését és ezalatt „úgy tetszik neki, hogy a fajok keletkezésének kérdésében lehetne valami eredményre jutni, ha mindazokat a tényeket türelmesen összegyűjtené és egybevetné, melyek annak megfejtéséhez valamiképen hozzájárulhatnak.“ „Miután ezt öt éven át keresztül tettem — folytatja tovább „A fajok eredete“ Bevezetésében — bátorkodtam a dolog fölött kissé mélyebben elmélkedni és róla néhány rövid megjegyzést leírni, melyeket 1844-ben (hét év múltán) bővebben kifejtettem, hozzájok csatolván ama végkövetkeztetéseket, melyek nekem valószínűeknek látszottak; és ettől az időtől fogva foglalkoztam állandóan e tárgygyal. Reményem,

hogy ezen személyemre vonatkozó apróságok elsorolását meg fogják nekem bocsátani; ezek mutassák meg, hogy nem hirtelenkedve jutottam megállapodásra.“

Így ír Darwin 1859-ben; 22 évvel azután, hogy halhatatlan művének gondolatával először foglalkozott, és 15 évvel azután, hogy művének vázlatát kidolgozva, fiókjában rejtegette s csakis oly meghitt barátainak mutatta meg mint A. Lyell és Dr. Hooker.

Ritka jellemvonás; az igazi nagyság jellemvonása, különösen mai, lázas szívséggel dolgozó napjainkban, mikor a tudományoknak külön folyóirataik vannak az „előleges közlemények“ számára; mikor az ujdonsült meg az öregebb tudósok is nagy kapzsisággal igyekeznek a félig kész munkáról, talán egy új bogárfajról, egy szövettani eltérésről, egy idegvégződés megtalálásáról a tudós világot „előlegesen“ értesíteni, hogy a „prioritás“ pálmáját valaki el ne ragadja előlök addig is, míg értekezésöket lére eresztik.

Darwin munkája készen volt; de az ő gondossága, lelkiismeretessége, őnmaga iránt való szigorúsága még mindig talált benne hézagot, talált ellenvetéseket, melyeket őnmaga akart legyőzni; és bizonyos, hogy ha egy kényszerítő körülmény közbe nem jön, és Lyell meg Hooker nem unszolják vala, „A fajok eredete“ még 1859-ben sem jutott volna nyilvánosságra.

Alfred Russel Wallace, Darwinnál 13 évvel fiatalabb természettudós, 1858-ban a Malayi-szigeteken utazott; innen küldött volt Darwinnak egy értekezést, kérve őt, hogy Lyell közbenjárásával terjessze a „Linnean Society“ elé. Ez értekezésnek ugyanaz volt az alapgondolata mint annak, melyet Darwin 1844-ben állított össze. Most Lyell és Hooker arra bírták Darwint, hogy értekezését egyszerre közölje a Wallaceéval a Linnean Society 1858-ik évi közleményeiben. Ez a körülmény volt Darwin elhatározására befolyással; ennek köszönhetjük, hogy

alapvető munkája „A fajok eredetéről“ 1859. november havában nyilvánosság körébe jutott.

Darwin könyve nagy mozgalmat idézett elő a tudományban és a társadalomban. „Egy bomba, mely a várban szét pattan, nem idézhet nagyobb hatást elő — jegyzi meg Vogt. Lärmázott és jajgatott minden, a minek csak tüdeje volt; első sorban a hitfelekezők jámbor lelkei, azután a természetbuvárlat ósdi veteránjai, továbbá az irigyek és végre a filozófusok, kik világnézetüket megváltozni, és régi rongyaikat, melyekkel, Heine kifejezése szerint, a világ-egyetem hézagait betömőszőlgették, hasznavehetetlen foszlányokként porba hullani látták.“

Ma a nagyszámú ellenzék tűzének lángja már lelohadt, sőt a parazsat is a megbékülés hamva fedezi immár. A természetbuvárok között alig akad egy is, ki merőn Darwin ellen emelné fel szavát, avagy tollát; a filozófus és az okos teológus is igyekszik a természettudományok megállapított igazságait összeegyeztetni a vallás tanaival, mint összeegyeztették József megállított Napjának történetét Galilei „eretnek“ tanaival. Annál könnyebb ez, mert Darwin tanai a pozitív vallást soha sem támadták meg. — Hiszszük, hogy a meddő viták és elcsépelte üres frázisok zaja nem fogja zavarni a nyugodt munkálkodókat; hogy nemsokára egészen csendes lesz a harctér; haladni fog a tudomány a kijelölt irányban, terjedni fog az igaz felvilágosodás és elnémul az az egy pár kuvik is, melynek hangja a meg nem értés homályában, a tudatlanság kútágasáról olykor megmegszólal. Különbben hadd szóljanak; mai napság úgy is tudja mindenki, hogy a kuvik hangja nem halált jelent; csak azt, hogy a kuvik éhes és egeret meg bogarat vél találni a más ember ablakából kicsillámló lámpafény mellett.

Darwin a saját munkájával, a saját eredményeivel szemben rendkívül szerény volt; annál elismerőbb tudott

lenni mások iránt, ha mindjárt vetélytársai vagy ellenesei voltak is; nem irigykedett a mások sikere miatt, sőt kiváló öröme volt, ha mások buvárlatait idézhette. Műveiben gyakran a legnagyobb elismeréssel szól nagy vetélytársának, Wallace-nak éles eszéről és kiváló képességéről a természet rejtélyeinek megoldásában, holott Wallace némely állítását, mint például a nemi kiválásra vonatkozót elég élesen megtámadta és ingerült hangon bírálta. H a e c k e l-nek „Natürliche Schöpfungsgeschichte“ című művéről „Az ember eredete“ Bevezetésében ezt írja: „Ha ez a könyv megjelent volna, mielőtt az én művem meg lett volna írva, valószínűleg soha sem fejeztem volna be; látom, hogy e buvár, kinek ismeretei sok tekintetben jóval gazdagabbak az enyéimnél, majdnem valamennyi következtetést, a melyekre én jöttem, megerősít“. És bármely művét lapozgassuk is át, jellemének e nemes vonását mindenütt megtaláljuk.

A mellett, hogy a mások eredményei felett mindig öröme volt és a tudomány terén dolgozók munkáit, a hogy csak tudta, segítette és előmozdítani igyekezett: elleneseit nyugodt, szenvedélyt nem ismerő módon, gyakran benső nagyrebecsüléssel méltatta. Eme jellemvonások bizonyára nagy mértékben működtek közre, hogy az ellene zúduló ellenzéket hallgatásra bírta. Kevés tudományos embert támadtak meg életében oly hevesen, sokszor személyeskedve, mint Darwint; de ő az üres okokkal küzdőket a tények hatalmával lassan mind lefegyverezte.

Darwin nyugodtan halhatott meg; tanainak győzedelmét, amit különben nem keresett, még életében megérte. „Mély értelmével, éles eszével, szellemének erejével, megfigyelő tehetségének nagyságával, kérlelhetetlen logikájával és következetességével, jellemének tökéletességével, fáradhatatlan tevékenységével, kitartásával és következtetéseiben való óvatosságával, szelidségével és békülékenységével,

nyíltságával, egyszerűségével, szerénységével és jóságával, szóval oly tulajdonságoknak egyesítésével, melyek, mint Huxley találóan megjegyzi, Sokrates-re emlékeztetnek: legyőzte és meghódította elleneseit.*

Az emberiség, melynek legtöbbje oly szívesen merül el az édes semmittevés gyönyörébe, csak tisztelettel állhat meg oly férfiú előtt, ki földi javakkal gazdagon megáldva, beteges testének nem enged nyugodalmat, hanem folyvást dolgozik, megfigyeléseket tesz, jegyzeteket készít, a vele egy téren működőktől tudósításokat kér, másokat megfigyelések tételére serkent, buzdít és végre műveket teremt, melyek mint új kinyilatkoztatások hatnak a tudományra és a társadalomra. Csak egyet lapozzunk át művei közül és látni fogjuk, hogy annak megalkotásához nem csak a pusztá megírás volt szükséges: egy-egy szűk oldalon a kutatások, megfigyelések, adatok, tanulmányok egész végtelene van felhalmozva. Bronn, heidelbergi tanár, „A fajok eredeté”-nek első német fordítója, a német kiadáshoz egy zárszót írt, melyben a következőket mondja: „És most, szíves olvasó, ki e csodálatos könyvnek gondolatmenetét figyelemmel végig kísérted, hogy áll előtted a világ? Elgondolkodol, vajjon mi maradt meg a természeti jelenségekről alkotott eddigi nézeteidből, vajjon mi áll szilárdan eddig megdönthetetlen meggyőződéseidből? Nem új elemek felfedezése, nem új találmányok, nem a messzelátóval felderített új világok, nem valami tízezerszeres mikroszkóp anatómiai feltárásai azok, a mikkel a szerző itt előáll, hanem új szempontok, melyekből az igazi természetbúvár szellemmel, éles észszel szemléli ama tényeket, melyeket 20 év alatt gyűjtött, halmozott, a melyek fölött 20 éven át szakadatlanul gondolkodott, búvárkodott.”

Darwin művei, általában nagyszá-

* E. Krause, Kosmos 1882.

básúak és jó részök korszakalkotó; felölelik az állat- és növényországot és gyakran kiterjeszkednek a geológiára is. „Egy természetbúvár utazása a világ körül” című művében naplószerűen írja le utazását. Legnagyobb becsű műve „A fajok eredeté”-ről szóló. A házi állatokról és a kultúrnövényekről szóló munkában a szerves lények változékonyságának elvei vannak kifejtve. „Az ember leszármazása” valamint „Az indulatok kifejezése az embernél és az állatoknál” című művek elméletének az emberre való alkalmazását tartalmazzák. — A növényország egy addig megoldatlan kérdésével foglalkozik korszakalkotó műve „A rovarrevő növényekről”; írt továbbá a kúszó növényekről; egy nagy munkát azon eszközökről és módokról, melyek segítségével az Orchideák csodás alakítású virágaiban a termékenyítés végbe megy; a kereszteződés és öntermékenyítés befolyásáról a növényországban; a különböző formájú virágokról egyazon növényfajnál és a növények mozgásáról. — Írt azután a korallszigetek alakulásáról és elterjedéséről, a vulkáni szigetek és Dél-Amerika geológiai viszonyairól, és végre, a mult évben, a giliszták szerepéről a termőföld képződésében.

És a nagy szellem eme sokoldalú, sokszor a kisérletek és megfigyelések végtelen számadataira alapított műveit mind falusi otthonjában teremtette meg.

„Ez az én múzeumom és laboratóriumom”, — szokta volt Darwin mondani vendégeinek, kertjét, gyűjteményét, galambházát, baromfi-udvarát és nyúl-istállóját mutatva be nekik. Ezekben tette ő bámulatos megfigyeléseit; itt dolgozott, búvárkodott, gondolkodott példátlan kitartással; jegyzeteiből halmokat rakott, egész könyvtárakat áttanulmányozott s azonkívül még igen kiterjedt levelezést folytatott.

Egészsége, a világkörüli útja óta mindig gyenge volt, és élete csakis gondosan szabályozott rendes életmód

mellett volt addig fenttartható, a meddig épen fenttartott. A fiatal korában kitűnő egészséggű, erős testalkatú férfiú egészségét a tengeri betegség zilálta össze és ásta alá. A világgörűli útjában a tengeri betegség újra meg újra erőtt vett rajta és munkájában is igen sokszor megzavarta. „Mikor utoljára (1868) Angolországban voltam, mondja Vogt, barátai komolyan aggódtak miatta; a beszélgetésben akkor legfeljebb $\frac{1}{4}$ órán át vehetett részt; vissza kellett vonulnia, hogy a szédülés, hányás és ájulás rohamainak elejét vegye. Hanem azért a munkában ez sem hátráltatta; dolgozott, gyűjtötte az anyagot nagyszabású műveihez szakadatlanul, élete végső órájáig.“ „Halála előtti este még botanikai megfigyelést végezett és olvasott.“

Utolsó napjairól fia, Francis, Krause-nak* a következőket írja:

„... Rövid idő óta igen gyengélkedett, és gyakran — majd minden nap — fájdalmat érzett mellében, mely nem annyira heves, mint hatásában sajátszerűen nyomasztó volt. Járni csak nehezen tudott; zsölyében kellett hordani; többet feküdt mint az előtti és kísérleti munkát csak igen csekélyt tudott végezni. Mi persze nagy aggodalomban voltunk, mert tudtuk, hogy szíve igen gyenge állapotban van. A baj ápril. 18-ikáról 19-ikére viradó éjjel lepte meg és ájulásba ejtő; eszmé-

* Kosmos, 1882, 170. l.

lete visszatért ugyan, de rendkívül erőtlen volt. Ez időtől egész haláláig, ápril 19-ike délután 4 óráig émelygésekkel és az el-elgyengülés rohamaival küzködött.“

Halálos-ágyánál neje és több gyermeke volt jelen. — Eszméletét halála előtt csak mintegy negyed órával vesztette el. Az orvosok betegségét „angina pectoralis“-nak találták. Ebben halt meg nagyapja is, Erasmus Darwin.

Darwin családi sírboltjában akart eltemettetni, melyet pár év előtt Downban építettett; azonban az összes sajtó, hívei úgy mint ellenesei, az egész nemzet, egyhangúlag követelte, hogy a nemzeti dicsőség csarnokába, a Westminster sírboltjába temetessék. Családja nem szegülhetett ellene ez egyhangú kívánságnak és beleegyezett a nemzet akarataiba. Temetése nagy ünnepi pompával április 26-ikán ment végbe. Odahelyezték Herschel sírboltja mellé, Newton szomszédságába. E két szellemóriás között nyugszik. Amazok a világegyetem, az élettelen természet titkait fejtették meg, ő az élő, a szerves világ törvényeit derítette fel.

Tetemének méltó helyét immár kortársai is megtalálták; de szellemének nagyságát, tanainak messzeható erejét, a szerves világra vonatkozó törvényeinek értékét teljesen méltányolni csak az utókor, csak a tudományok története fogja.

P. J.

APRÓBB KÖZLEMÉNYEK.

ÁLLATTAN.

(9.) A SZUESZI CSATORNA MINT ÁLLAT-FÖLDRAJZI TÉNYEZŐ. A Szueszi keskeny földszoros két hatalmas tenger birodalmát választja el egymástól, oly hosszú idő óta, hogy bennök, Darwin tanai értelmében, teljesen különböző állat- és növény-életnek kellett fejlődni. A Vörös-tengerben, mely az In-

diai-oczeán egy ága, egészen más állatok és növények élnek mint a Földközi-tengerben, mely az Atlanti-oczeán egy része. Alexandria és Szuesz halpiacszain teljesen különböző állatokat lát az ember, bár e két város alig egy napi járó egymástól. „A Vörös-tenger száz korallfaja között egy sincs olyan, mely a

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.